

- *Podstata dramatické výchovy, její místo mezi ostatními obory estetické výchovy, základní pojmy. Metody a techniky DV*
- *Dramatická výchova ve škole. Stavba lekce. Strukturované drama*
- *Vztah divadla a dramatické výchovy. Dětské divadlo*
- *Prezentace didaktických projektů*

ČETBA (odevzdat výpisky, společná diskuse 4.12.) :

Machková, E.: Jak se učí dramatická výchova
PROCES, METODY (s. 60 – 163)

Morgan, N., Saxton, J.: Vyučování dramatu
STRATEGIE A TECHNIKY (s. 113 – 158)

Morgan, N., Saxton, J.: Vyučování dramatu
PLÁNOVÁNÍ (s. 159 – 189)

Ulrichová, I.: Drama a příběh

Pemberton – Billing, R.N., Clegg, J.D.: Vyučování dramatu. Pojetí
výchovního dramatu na střední škole

- dramatická výchova
- tvořivá dramatika
- výchovná dramatika
- dramika
- výchovné drama

- dramatická výchova
- tvořivá dramatika
- výchovná dramatika
- dramika
- výchovné drama
- *drama in education*
- *creative drama*

- dramatická výchova
- tvořivá dramatika
- výchovná dramatika
- dramika
- výchovné drama
- *drama in education*
- *creative drama*
- *Theaterpädagogik*
- *Darstellendes Spiel*

„Při hledání kvalit charakteristických pro DV jako samostatný vědní obor bychom měli zkoumat, zda **DV vlastní specifický soubor poznatků a způsobů práce**, můžeme se zaměřit na ty, ve kterých je **dramatická forma (divadelní a dramatické prostředky)** využívána ke zkoumání vybraného materiálu (zvolené problematiky, či oblasti lidské zkušenosti)...

Materiál, kterým se v DV zabýváme, často přímo zkoumají jiné obory, např. historie nebo česká literatura. Snad bychom tedy právě průnik formy a materiálu – **zkoumání materiálu prostřednictvím jazyka dramatu**, ke kterému dochází v průběhu dramatu na hodině DV, - mohli chápat jako další klíč k otázce o identitě DV.

Charakteristická vlastnost DV nořit se do materiálu (problematiky) tolika jiných oborů možná poukazuje na další kvalitu specifickou jen pro DV – **eklekticismus**, s jakým přistupuje k otázkám života člověka. Možná že DV zkoumá **holisticky** pojem lidství jako žádný jiný obor.“

John Somers

„Dramatická výchova je učením zkušeností, tj. jednáním, osobním, nezprostředkovaným poznáváním sociálních vztahů a dějů, přesahujících aktuální reálnou praxi zúčastněného jedince. Je založená na prozkoumávání, poznávání a chápání mezilidských vztahů, situací a vnitřního života lidí současnosti i minulosti, reálných i fantazií vytvořených. Toto prozkoumávání a poznávání se děje ve fiktivní situaci prostřednictvím hry v roli, dramatického jednání v situaci. Je to proces, který může, ale nemusí vyústit v produkt (představení). Cíle dramatické výchovy jsou pedagogické, prostředky dramatické.“ E.Machková

„Dramatická výchova je školním předmětem nebo zájmovou aktivitou a její postupy mohou sloužit i jako metoda vyučování jiným předmětům. Od předmětů estetické výchovy se liší tím, že její prioritou je sociální poznání, které je nadřazeno estetickovýchovným a uměleckovýchovným cílům.“

„Dramatická výchova je školním předmětem nebo zájmovou aktivitou a její postupy mohou sloužit i jako metoda vyučování jiným předmětům. Od předmětů estetické výchovy se liší tím, že její prioritou je sociální poznání, které je nadřazeno estetickovýchovným a uměleckovýchovným cílům.“

„Učení se dramatickému umění o dramatickém umění a dramatickým uměním.“

S. Macková

Profilace oboru

- linie výchovná
- umělecká

- předmět osobnostně-sociálního rozvoje, využívající prvky dramatizace; výukové situace zkoumá jejich rozehráváním, jednáním v situaci, vstupem do role
- samostatný umělecký obor; inscenační tvorba

Základní principy dramatické výchovy

Základní principy dramatické výchovy

- Společné s dalšími obory a předměty vzdělávání,
pedagogickými směry a systémy

Základní principy dramatické výchovy

- Společné s dalšími obory a předměty vzdělávání,
pedagogickými směry a systémy

- specifické

Základní principy dramatické výchovy

- Společné s dalšími obory a předměty vzdělávání,
pedagogickými směry a systémy
výchova zkušeností, prožíváním, hra, tvořivost
- specifické

Základní principy dramatické výchovy

- Společné s dalšími obory a předměty vzdělávání,
pedagogickými směry a systémy
výchova zkušeností, prožíváním, hra, tvořivost
princip partnerství
- specifické

Základní principy dramatické výchovy

- Společné s dalšími obory a předměty vzdělávání, pedagogickými směry a systémy

výchova zkušeností, prožíváním, hra, tvořivost

princip partnerství

- specifické

psychosomatická jednota člověka, fikce, hra v roli, postup od situace k výrazu, zkoumání života (lidí, jejich charakterů a vztahů), experimentace s ním a improvizace

Divadlo a drama

- Z dramatického umění přejímá DV zejména samo své ***jádro a opodstatnění***
- Divadlo a drama jsou světem fikce, smluveným světem, vytvářeným prostřednictvím skutečných osob nebo věcí; je to představování, dělání jako, jako by, jako kdyby, modelování komunikace v komunikaci samé, pokus, nebo model „v životní velikosti“.

- Divadlo vytváří fikce a prezentuje je jako realitu.
- Divák se podílí na divadle se zaujetím, spoluprožívá ho, a přitom ví, že je v divadle.

Tato dohoda a napětí mezi skutečností a fikcí je základem DV, důvodem jejího vzniku a existence. Má-li mít pro hráče dramatická hra význam, musí mít vazbu na skutečnost, na život. Má-li mít něco společného s divadlem, musí být fikcí, a nemá-li být klamem a podvodem, sociální mystifikací, musí si být hráči (resp. všichni přítomní) této dvojakosti vědomi a přistoupit na dohodu, na *konvenci*.

Hra

- Souběžné vědomí skutečnosti a fikce, a také pohroužení se do fikce, spojuje divadlo a hru
- Hra jako kulturní fenomén i psychologická kategorie

Dramatická hra

- jednání, role, dramatická nebo aspoň mezilidská situace a děj

Drama

- ***Užívá jednajících postav, nikoliv vyprávění***
(Aristoteles)
- ***Nutnou existenční podmínkou dramatického díla jest skutečné (reálné) jeho provozování*** (O. Zich)
- Divadlo a drama jsou založeny na vzájemném jednání a z něho plynoucím ději.
- ***Dramatický děj je ten, který vzniká jednáním osob vespolek.***
- ***Dramatická osoba je ta, jež jedná vůči osobám, jiným.***

Zich, O.: Estetika dramatického umění, Praha 1931

Divadlo

- Divadlo se uskutečňuje teprve před diváky, jeho smyslem je sdělení, komunikace specifického druhu.
- Je to modelování lidské komunikace v životní velikosti a v měřítku 1:1.

Osolsobě, I: Divadlo, které mluví, zpívá a tančí – Teorie jedné komunikační formy, Editio Supraphon, Praha 1974

- DV je ***sdílením*** mezi sebou a pro sebe, divadlo je ***sdělování*** širšímu okruhu dalších lidí – divákům.
- Hráč – herec

Jistá míra vybavenosti hráčů je podmínkou proměny interní dramatické hry v představení

- **Metoda** výchovy a vyučování je určitý způsob činnosti, kterým se žáci zmocňují v průběhu edukační akce určeného učiva tak, že u nich (ideálně) nastává učení a z něj vyplývající osvojení učiva; spojitě s tím tvoří jev zvaný „metoda“ též činnost učitele, kterým je žákova činnost, resp. žákovo učení navozováno a řízeno; tyto činnosti žáka i učitele tvoří (ideálně) společný celek, jímž je naplňován výchovný a vzdělávací cíl.

J. Valenta

- **Technika** je typ metody vyžadující, aby učící se člověk prakticky a osobně jednal
  - dovednost (*techné*)

- **Cvičení / trénink** je typ metody / postup s cílem
  - naučit a zmechanizovat, algoritmizovat určitou dovednost nebo
  - umožnit aplikaci – použití již naučeného

- **Konvence**

- zvolený způsob divadelní komunikace ze strany jeviště (či kód divadelního sdělení), který je schopno akceptovat hlediště. Je-li tato komunikační konvence zrušena a divák nedisponuje schopností číst nastolený kód, nerozumí sdělení
- *divadlo vůbec je založeno na jisté základní konvenci, totiž na dohodě mezi jevištěm a hledištěm, že na jevišti se budou dít věci fiktivní, věci „jako – jakoby“ a hlediště tomu tak bude rozumět*
- různé konvence zdůrazňují různé kvality využití divadelních možností času, prostoru a lidské přítomnosti – *Neelands* - (formy divadelního ztvárnění > metoda, technika, postup)

Charakteristika různých skupin a typů cvičení a her

(E. Machková)

- Hra v roli
- Improvizace s dějem
- Tvořivost
- Objevování sebe a okolního světa
- Pohyb a pantomima
- Kontakt, mimojazyková komunikace a skupinové cítění
- Plynulost řeči a slovní komunikace
- Cvičení pomocná (rozehřátí, uvolnění, soustředění, seznamování aj.)

Drama ve vzdělávání/ Drama in Education

- Anglie, 60. léta
- pohádka ztratila v atomovém věku svůj **význam**, to co se nabízí dětem má být významné
- důraz na původní, originální náměty, realitu
- Drama ve vyučování nepočítá s učitelem specialistou, nepreferuje uplatnění v rámci samostatného předmětu, vstupuje jako metoda do různých předmětů
- *Drama ve vyučování je způsob učení. Aktivní identifikace s pomyslnými rolemi a situacemi žákům umožňuje učit se v dramatu zkoumat sporné otázky, události a vztahy. K účasti na dramatické činnosti žáci nepotřebují mít divadelní dovednosti.*

- ochota přistoupit na fikci
- vstoupit do role
- být v interakci se zbytkem skupiny
- umět udržet fikci i ve verbálním projevu (popis imaginárního prostředí děje, diskuse o tématu...)
- *Nejdůležitější je rozvoj žákova pochopení lidského chování, změna navyklých způsobů myšlení a cítění, druhotným úkolem je zvyšování schopnosti užívat dramatickou formu*
- **Cíle:** učení, které vyplývá z obsahu lekce, sociální učení, dovednosti
- **Základní prvky:**
- **učitel v roli** jakožto způsob vedení práce – za řešení tématu odpovídají děti, učitel zodpovídá za to, aby činnosti byly opravdu dramatické
- **zastavování dramatu** – hlavním cílem je pochopení látky
- **univerzálnost lidských vztahů a situací**

Organizace a stavba lekce

- seznámení
- zavádění pravidel chování
- „rituály“
- začátky lekcí, techniky startu a vzbuzení zájmu (rozehřívací hry, „lámání ledů“, expozice tématu)
- závěry lekcí
- volba partnera nebo partnerů, vytváření skupin
- diskuse, reflexe a evaluace

Techniky strukturování (konvence)

techniky jsou konstruovány tak, že vedou k objektivnosti poznávání, založenému na argumentaci, na dokladech, na důvodech, ne na subjektivních momentech

- *Verbální techniky :*

1. Telefonické rozhovory, rozhlasové zprávy, zaslechnuté části dialogů
2. Konverzace ve dvojicích, interview
3. Panelové interview
4. Policejní nebo soudní vyšetřování
5. Vyprávění
6. Reportáže
7. Svědectví
8. Titulkování
9. Shromáždění a schůze
10. Plášť experta
11. Zjišťování totožnosti
12. Vnitřní hlasy
13. Ulička
14. Horké křeslo

- *Techniky s pantomimou a jednáním v roli*

1. Vyjádření vztahu postojem
2. Živé obrazy
3. Výměna rolí
4. Životopisy, jeden den v životě
5. Kdo je to, kdo jsem?
6. Rituály a obřady
7. Analogie a alternativy

- *Techniky grafické a zvukové*

1. Odborná a populárně naučná literatura
2. Dokumenty, zápisníky, dopisy a zprávy
3. Mapy a plány
4. Kresby postavy
5. Kresba prostředí a lidí
6. Masky
7. Zvukové záznamy a vyprávění příběhu zvukem

ČETBA:

- Machková, E.: *Jak se učí dramatická výchova*
PROCES
- Machková, E.: *Jak se učí dramatická výchova*
METODY
- Morgan, N., Saxton, J.: *Vyučování dramatu*
STRATEGIE A TECHNIKY
- Morgan, N., Saxton, J.: *Vyučování dramatu*
PLÁNOVÁNÍ
- Ulrichová, I.: *Drama a příběh*